

ESTADO POLITICA
TIPICAN
TICO

PRESDIO

KRISTIANI

226

825.

10

1668

26

M

(4/)

27

I. N. J.
 DISPUTATIO JURIDICA
De
SPONSIONIBUS,

Quam
 MAGNIFICI ICTORUM WITTEBERG,
 ORDINIS
 CONSENSU,
 PRÆSIDE

VIRO NOBILISSIMO atq; AMPLISSIMO
 DN. GODOFREDO Strauß/

J. U. L.

P. P.

LUDOVICUS Lenz/ Dresd.

die Maij. In Auditorio Ictorum

Horis matutinis.

WITTEBERGÆ, Typis Johannis Haken, M. DC, LXVIII.

52.

JUVANTE DEO!

Proœmium.

SI actionum humanarum, quæ se in Rep. dant ad manus, S varietatem pensus paulò consideremus; ex iis alias quæ maximè necessarias deprehendimus, utilitatis notâ commẽdabiles alias, alias demum jucunditatis oblectamento suscipiendas. Usu equidem exigente & humanis necessitatibus omnes penè contractus introductos §. 2 *J. de J. N. G. & C. L. 5. de J. & J.* reliquos vero proutilitate singularum Rerump. inventos novimus *argum §. 1. J. de J. N. G. & C.* Sive enim contractus reales sive consensuales spectes, eorum necessitas ilicò inclarescit. Non fert omnia quælibet tellus, hinc regionum defectus abundantia exoticarum mercium commodè supplet, quæ modò permutationis, modò emptionis medio ad alterius gentis cives deveniunt. Sed nec quos civile Jus superinduxit contractus, præter rem censendi temerè veniūt. Refert enim non parum, certum prostare modum, quo stipulando quis ab altero sibi acquirere possit: refert & in publicum prodest, ipsa chirographa post certum temporis spatium efficacem agendi facultatem progignere. Et hæ actiones omnes ex necessitatis & utilitatis axiomatico consistunt: quæ vero jucunditatem pariunt & oblectationem spirant communiter ludorum nomine insigniuntur. *vid. Job. de Dicastillo L. 11. Tr. 18. disp. & Dub. 1.* In quem censum idem *Job. de Dicastillo* sponsionem refert: cum hæ species ludi æstimanda sit. Nisi forte illam utilem magis quam ludum Reip. asseverem⁹: cum sæpius per sponsiones ad virtutem excitentur homines. Certum est, ejusmodi contractum in magnis Emporiis admodum esse frequentem. *conf. Dn. Job. Otthon. Tab. in Juriss. Elem. part. 3. th. 38. Hinc Bonavent. Stracha de mercat. Tr. de Sponsion. 1. testatur, singulis se diebus circa Sponsiones versari vidisse.*

disse mercatores *conf. eund. p. 3. n. 5. p. 212. & Speidel. in Notab. voc. Wetten p. 1360.* Quo ipso fui inductus, ut de utili non minus quam jucundâ hâc Sponsionum materiâ verba facere mecum constituerim. Atq; in hoc quidem articulo ita me geram, ut juxta methodum philosophicam & Jctis hactenus receptam, quantum ejus fieri potest, destinata expediam. Det Deus feliciter!

CAPUT I. De Definitione Nominali.

THES. I.

Cum exquisitiori verborum notitiâ in ipsius rei naturam provehamur feliciter; Sponsionis quoq; naturam hic extricasse juvabit. Dicta vero eadem à spondendo *vid. Wissemb. ad l. 7. de V. S. n. 14.* quia eadem Sponsio per mutuam stipulationem & promissionem plerumq; celebrari solebat. Alii inde quod sponte illa fiat *Besold. in Thes. Pract. voc. Wetten.* Ut ita spondere dicat idem ac sponte dicere, dare ac promittere *Gædd. ad d. l. 7. n. 16.*

II. At sollicitiori paulò cura vocis ambiguitas evolvenda erit. Patet enim sponsio mox latissimè in omnem promissionem, uti in *l. 7. de V. S.* ubi hæc habentur: *Sponsio appellatur non solum qua per sponsus interrogationem fit; sed omnis stipulatio & promissio.* Quibus verbis depingit nobis Jctus sponsionem primùm remotivè, quod ea adeò angustè non coarctanda veniat; ut saltem actû sponsionis qui interrogatione & responsione solenni fit, contineat: deinde positive, quod quælibet stipulatio & promissio, quibuscunq; verbis concepta, utpote, dabis? dabo. Fidejubes? fide jubeo. Facies? Faciam. & quibuscunq; demum verbis fiat comprehendatur.

III. Ambitum illum diffusum eximiè adstruit *l. 30. ff. de R. G.* ubi debitor futurus suo creditori spondisse intuitu pecuniæ

cuniarum olim reddenda legitur, non nominato vel contractu stipulationis vel pacto. Sed & lex communis Reip vel civitatis sponsio appellatur. *l. 2 ff. d. LL. quod in Rep. Democratica Romanorum, Consuli vel Senatori interroganti Legem respondebat Populus; & responsione sua ad illam servandam cives singulos obligabat. Etenim de quolibet contractus & Pacti genere predicari sponsionem Ulpianus, in l. 7. §. 12. de Pact. haud contemnendus auctor est, ubi tradit: Quod ferè novissimam parte pactorum ita solet inseri, rogavit Titius spondit Mevius: hac verba non tantum actionis loco accipiuntur; sed etiam stipulationis. Ideoque ex stipulatu nascitur actio: nisi contrarium specialiter approbetur, quod non animo stipulantium hoc factum sit, sed tantum promittentium.* Unde ad oculum patescit, sponsionis vocem non circa stipulationem tantum quamvis; sed ipsum etiam pactum haud infrequenter adhiberi. Breviter: hoc sensu spondere idem est ac promittere. *add. Jason. in l. 108. de V. O.*

IV. In specialiori sensu non uno itidem modo nostrum sponsionis vocabulum capitur. Nam & pro intercessione apponi assolet. *vid. Alciat. l. 7. d. V. S. Quo sensu finit Accurs. in Auth. Presente C. de Fidej. verb. Intercessor Sponsorem, qui pro alio intercessit. conf. Strach. de mercat. tr. de Spons. part. 1. n. 4.* Ita sponsores dicebantur, qui pro candidatis intercedebant, ne illi ambitus rei essent. *conf. Cicer. pro Quinct. & ad Attic.* Nihil autem interest, sive quispiam rogatus, sive non rogatus, sive solenni stipulatione sive nuda promissione pro alio intercedat. *add. ad l. 7. de V. S. n. 17.*

V. Per Tribunalium quoque amplitudinem vis nostrae vocis se diffundit. Ita enim fac possessionis controversiam, incidisse & actorem contra reum, ex interdicto unde vi egisse, iudicemque pro actore, ut ipsi restituatur possessio pronunciasse §. 6. 7. *de Interd.* tum vero si reus obtendeat se restituisse omnia, actor vero inficiabatur; hoc denuo enatum Litigium

Sponsio vocitabatur. *vid. Calvin. in Lexic. Jurid. verb. Sponsio.* Sed & in petitorio olim iudicio non incognita sponsio erat. Solebat enim petitor reum, intentionem suam negantem, spon- sione Sacramenti provocare hoc modo: *quando negas hunc e. g. servum meum esse, Sacramento te pro- voco, & spondesne, quingētos si meus sit? Idest si meum es- se probavero. Tum vero reus: Spondeo si tuus sit.* Idem verò restipulando rogabat: *Et tu spondesne quin- gentos ni tuus sit, i. e. si tuum non esse probavero: cui ite- rum petitor: Spondeo, ni meus sit.*

VI. Alio adhuc sensu prædicatur nostra vox de ma- trimonio ineundo. Quam in rem differit *Ulpianus in l. 2. d. Sponsal Sponsalia* autem dicta sunt à spondendo: nam *moris fuit veteribus stipulari & spondere sibi uxo- res futuras.* Quibus verbis Ictus sistit primum etymologi- am Sponsaliorum. Sponsalia nempe à spondendo sic dicta fuisse, unde & partes ineuntes, sponsi sponsæq; salutantur. *vid. Salmuth. in Panciroll. memorab. tit. de nupt. p. m. 676.* Tum deinde subnectitur ratio hujus notationis, quod nempe in contra- hendo matrimonio, stipulatio & sponsio intervenerit. Qui enim generi affectabat nomen ita futurum Socerum inter- rogabat: *Despondesne mihi filiam tuam?* Responde- bat Socer: *Spondeo* *vid. Plaut. in Aulularia. Act. 1. Sc. 4. & Tri- nummo. Act. 5. Sc. 2.*

VII. Succedit nunc in partes sponsionis ad nostrum thema spectans significatio, qua in sort stipulationis actum quo pignore plerumque deposito contendunt inter se qui- dam de negotii veritate vel eventu, ut certamine superi- or in stipulatum deductam pecuniam ferat. Atq; sub hanc notionem usurpatur *in l. pen. ff. de Aleat. Quorsum & l. si gratui- tam 17. §. fin. de Præscr. verb. allegare habeo,* ubi annulorum simul depositorum mentio injicitur. Olim enim, quod præ- clarè

clare *Plin. l. 33. c. 1.* advertit, in Sponſionibus annulorum pi-
gnoribus certatum fuit.

VIII. In hunc modum accepta Sponſio variè potiffi-
mum apud diverſas gentes effertur. Dicitur itaque ſpon-
ſio hispanicè Apueſta vid. *Gomez. Tom. 2. cap. XI. n. 4. & Molina.*
tr. II. diſp. 108. Gallis vero Gage reſt. *Gothofr. ad l. 108 ff. d. V. O.* id
quod tamen obſoletum puto, ſiquidem legitur potius paſſim
in libris gallicâ Lingua conſcriptis Gageure. In lingua Anco-
næ dicitur Scommella, vid. *Strach. de Mercat. tr. de Sponſionib. n. 3.*
Nuncupatur quoq; Guadia. vid. *Azon. in rubr. C. de re & ſumpt.*
ſum. & aleæ luſu & c. n. 4. & ex eo Strach. d. l. n. It. appellatur
ea quandoq; Conditio ap. *Alex. vid. Strach. d. l.* Caterum non
errare ait, *cit. Strach. d. l.* eum, qui Sponſionem divinationē
appellaret. Fortè quod Ipſe Deus fortunaꝝ curſum pro arbi-
trio ſuo moderetur. Germanice vocatur sine Wette it *Wet-*
tung conf. Beſold. in theſ. Pract. voc. Wetten & Habn. ad Weſemb.
in ff. T. de Aleat. n. 4. p. 765.

CAPUT II.

De

Definitione Reali & fundamento ineundi Sponſiones.

THES. I.

IN definienda Sponſione diſſident paululum inter ſe Aucto-
res. Antefignanus ex moralium Doctõribus *Molina de J. &*
Jur. tr. 2. diſp. 108. definitionem nobis hanc exhibet: *Sponſio*
eſt contractus, quo in re dubia, unus pro una par-
te & alius pro alia ſpondet, ſeu pecuniam, ſ. quod-
vis aliud, ut is lucretur, qui eventum rei ve veri-
tatem attigerit. A quâ non multum diverſa eſt *Ameſii*
de conſcient. lib. 5. cap. 45. hæc: *Sponſio eſt contractus, in*
quo

quo duobus circa veritatem aliquam contendenti-
bus, vicissim aliquid spondent, ex quo premio affi-
ciatur is, qui veritatem fuerit assecutus, & pœ-
nâ ille qui veritatem non attigerit.

II. In limine statim definitionum harum id mihi noto,
quod contractus, si accuratè ponamus calculum, generis vi-
cem in præsens subire haudquaquam possit. Aliud enim est
ipsa Sponsio: aliud contractus, quò illa perficitur. Illa ipsum
actum dicit: hic ineundi modum. Ita & aliud est transactio,
aliud transigendi modus; decisio aliud, aliud itidem deciden-
di medium. *conf. Dn. Hahnium* (cujus modò obitum acerbè no-
biscum luget literatus orbis) *ad Wesemb. in ff. de transact. n. 2. p.*
418. Sed inquis, vocatur tamen Sponsio contractus, sic ut idè
nomen sortitur transactio. Sed ergonè ideò quodlibet
rei nomen in locum generis succenturiabis? utimur
quandoque Tropis, utimur figuris in enunciandis rebus,
sed nò satis benè, si alia suppetant ejusmodi generibus. In de-
finitionibus enim quâ propriissimè loqui oportet. Sponsionè
vero Metonymicè contractum vocari, quis non videt?

III. Dum porrò pro Objecto substernit rem dubiam
Molina, id monendum videbatur, sapius non intuitu utrius-
que, sed alterutrius saltem spondentium materiam sponsionis
esse ambiguam. Hinc non rarò fit, ut in sponsionibus, facto-
rum veritatem concernentibus, res præsertim ratione alteri-
us sit liquida, licet fortè alter sibi eam persuaderi non patia-
tur. Tum verò in Amesiana definitione vocabulum veritatis
in ampliationis statu explicandum fuerit, ut simul eventus rei
includatur. Non minus enim de rei eventu, quam negotii ali-
cujus veritate Sponsiones iniri hætenus consueverunt. Id
quod infra clarius demonstrabitur.

IV. Besoldus in *th. f. Pract. voc. Wetten Sponsionem*
finis, promissionem quandam reciprocam, quâ quis
perdendo obligatur, vel pecuniam vel aliquid ali-
ud solvere. *Dn. Struv. in Syntagm. J. Civ. exerc. 15. tb. 58.* sibi ex-
isti-

istimat, *Sponsiones nihil aliud esse, quam mutuas de re cuius dubius est eventus, stipulationes conditionales, ut nimirum Titius e. g. Cajo praestet 100. si Augustus Rex fuerit electus, è contrario Cajus Titio, si Augustus non fuerit electus.* Verum & hæ definitiones si ex prioribus suppositis exputentur, difficultate sua non carent.

V. Omnium optima igitur tandem Hahnii definitio visa fuit, qui cit: supr. loc. hæc habet: *Sponsio est actus contententium de veritate aut eventu alicujus rei, ut victus aliquid pendat & solvat victori.* Conceptum contrahibilem facit Actus, vox multarum rerum & exprimendarum & describendarum capax. Ita in jure nostro mox speciem servitutis induit, & jus agendi jumentum vel vehiculum denotat. *pr. J. de S. P. U. & R. Quo sensu agere proprie ad animalia pertinet. l. ferri 235. pr. d. V. S. vid. Wesemb. in paratit. d. S. P. R. n. 1. & Laurent. Vallam. 6. elegant. 51.* Modo ad legis actiones refertur, & ita importat actus legitimos seu solennes, qui certo ritu legibus introducto constant, certisq; verborum formulis sunt circumscripti *v. l. 2. §. 6. de O. J. L. 2. 3. de Offic. Proc. l. 4. de adopt. & Wissemb. ad R. J. disp. 11. ad l. 77. tb. 1.* Quales actus sunt mancipatio acceptilatio, hereditatis aditio, servi optio datio tutoris, *v. d. l. 77. de R. J.* In latiori ambitu si capimus, actus in seculares & Ecclesiasticos diffluent. Illi iterum in civiles & feudales. Civiles in judiciales & extra judiciales. Judiciales, in actus Jurisdictionis voluntariæ & contentiosæ. Illi iterum in legitimos & simplices. *d. l. 77. hi in actus primæ & secundæ instantiæ. Dn. Job. Ottho Tab. in part. Elem. part. 3. sect. 3. tb. 31.* In præsens generaliter planè hoc verbum accipimus ut æquipolleat facto *arg. l. 19. de V. S.* Quemadmodum enim qui stipulatur, qui credit pecuniam, qui vendit, emit, locat conducit, paciscitur testatur &c. agere vel facere quid dicitur. *l. semper 34. d. R. J. l. 7. §. fin. de Cur.*

de Cur. fur. l. 7. §. 12. de Pact. §. 10. §. de Testam. Wissemb. comment. ad ff. T. de V. S. disp. 8. tb. 17. ita etiam spondentes agere invicem aptè prædicabuntur. Ex quo principale generis postulatum conficitur, quod nempè latius ac augustius suo definito esse amet.

VI. Sequiora definitionis verba conceptum, quem contrahentem Metaphysici vocitant, absolvunt. Petitur vero differentia primùm ab Objecto, quod cernitur in veritate vel eventu alicujus rei. Quâ ratione statim elucescit eximium inter stipulationem & sponsonem discrimen. Omnis enim res quæ dominio nostro subicitur, in stipulationem deduci potest *pr. §. de inutil. Stipul.* & ita de dominio ple-rumq; transferendo agitur *l. 25. §. 1. de contrab. empt. vid. Dn. Struv. ad π. exerc. 19. tb. 5.* in sponsonem vero rei vel veritas vel eventus saltem veniunt. Deinde insequitur formale, quod contentio de rei vel veritate vel eventu constituit. Quomodo iterum à stipulatione distinguitur, quo de puncto infra. Esse vero contentionem, genuinam sponsonis formam ex facili apparet. Forma enim dat esse rei, seu est id, ut Philosophus censet, quo posito res ponitur & sublato tollitur. Jâ vero contentio de rei veritate vel eventu actuat & constituit ipsam sponsonem, producit eam in suum esse, & semota etiam ipsam amovet. Germani concinnè id exprimunt, per vocem *Wetten*. Illud vero hîc addendum restat, contentionem non unius plane farinae esse. nam & in disputationis conflictu contendimus, contendimus in judiciis quoq;. Proinde finis quoque subjungendus erat, quod scilicet eò ineatur sponso, ut victus aliquid solvat victori. Ut ita formale sponsonis (nam ad summam accuratorem emicare ubique non datur iis qui civilia & contingentia tractant) in contentione de negotii veritate vel eventu sub spe præmii positum sit.

VII. Sed verò ita cum ludo coincidet sponso, ubi de fortunæ eventu, ubi & in expectationem lucri contenditur. Non diffiteor equidem, arctiorem subesse cognationem sponsonem inter & ludum nihilominus tamen per omnia non conveniunt. Est enim quædam ludi species sponso, adeoque
isti

isti non ilicò exequanda. Et quamvis de eventu in omni
lusu res esse videatur, non tamen oppidò de veritate est.
Objicis: contentio omnem ludum comitatur. Interim spes
præmii sæpius haud propè abest. Quot enim ludi circa lu-
srùm pecuniarum agitantur? Quot ab infantibus & rectæ
rationis usu adhuc destitutis? cum tamen Sponsiones eas per-
sonas exposcant quæ pascisci & contrahere possunt: Siqui-
dem his modis illæ fieri amant.

VIII. Perlustravimus confuse quodammodo naturam
sponsionum, operæ pretium igitur erit antequam ad intimi-
ora digrediamur, earundem honestatem, prout par est, e-
ruere. Tradunt uno omnes ore saniores Moralistæ, quos
vocant, actiones hominum liberas in tres classes diffuere. Esse
nempe vel honestas vel malas vel arbitrarias. *Conf. Dn. Struv.*
in Syntagm. J. Civ. exerc. 1. lb. 52 Illæ in se ac sua natura bonæ
sunt adeoq; etiam ab ipso J. Naturali præcipiuntur. Quorsum
religio in Deum & in Parentes pietas &c. spectant. *L. 2 d. J.*
& J. istæ in se turpes sunt adeoq; omittendas eas esse rationis
itidem dictamen evincit: ita naturali jure prohibitum est furtum
admittere §. 11. *J. de oblig. quæ ex del. nasc. & adulterio, homicidio*
aliisq; criminibus reluctari conscientiam in vulgus notum est: hæc
ante determinationem nec bonæ in se nec malæ sunt, post ean-
dem vero alterutri parti addicuntur: vel ut *Amesius d. consc.*
Lib: 3. cap 18. quæst. 1. n. 1. perhibet; sunt quæ ita se habent ad
duo extrema, ut non magis ad unum, quam ad alterum incli-
nent: Exemplo inservit Salomonis præceptum prohibentis,
1. Reg. cap. 2. vers. 37. ne Simeï transfret flumen Kidron & si tran-
sisset capital fore. Nam ante prohibitionem illam, transitus
fluminis nec in honestatis nec malitiæ partem propendebat:
illâ vero postmodum insecutâ; actio illa mala efficiebatur.

IX. Jure naturæ non præcipi Sponsionem, in confesso
est, aliàs omittentes eandem enormi peccato se contamina-
rent. Quod hætenus statui nequit. Nam qui cultum Dei in-
super habet, Parentes non colit &c. reatum omnino contra-
hit. Tum verò nec malæ ex suâ naturâ sponsiones existunt,
vid. Dominic. de Soto, de J. & J. lib 4. q. 5. p. 89. aliàs ipsas ineun-

tes peccati notam incurrerent. Nam qui contra Jus Naturæ agit, conscientiam offendit, hæc vero citra crimen violatur nunquam. Ad adiaphoras igitur actiones referre Sponsiones nulli dubitamus. Ut eæ quidem licitæ sint, interim neq; obedientiæ nec inobedienciæ rationem habeant, sed indifferentes sint & mediæ. Fundamentum hanc in rem accersimus ex convenientiâ Sponsionum cum ludis. Est nimirum ludus permissus, propter animi delectationem, quæ hominibus negotiorum multitudine districtis mirificè prod-est. Jam in sponsione eadem ac in ludo ratio, ut hîc quidem est, evidenter militat.

X. Quinimo & ad virtutes, utpote urbanitatem & Comitatem referendus ludus est: *conf. Job. de Salas. de Contr. tr. de Ludo. dub. 1. n. 1. p. 639. Job. de Dicast. lib. 2. tr. 18. disp. 5.* quid ni ergo & sponsiones eò reducamus? quippe quæ festivitatem spirant & procudunt per insignem. Quid? quod sponsiones annexam habere soleant conventionem, quâ spondentes de pecuniâ victori dandâ consentiunt? Quod si attendamus ritè, sponsio cum maximè licita erit. *conf. Job. de Salas dict. loc.* Nam & propter conventionis accessum concessos ludos esse, *Ludov. Molina. de J. & J. tr. 11. Disp. 510. n. 3. p. 1163.* asseverat. Conventionem enim, quæ in ludo interveniat, posse esse æqualem ab utraq; parte. Ludentes statuendos habiles ad alienandum. Sed & sine vi fraude & dolo exerceri ludos posse. Ordinari quoq; eosdem ad competentem civium oblectationem, juxta rationis regulam capiendam, attentâ qualitate & conditione ludentium, servatisq; loci, temporis, aliisque circumstantiis. Et quamvis lucrum inde spectetur, injustitia tamen emerget nulla: cum contractus utrinq; sit æqualis &c. Quæ omnia de sponsionibus quoq; eximiè prædicari possunt: *Conf. hanc in rem Cardinal. de Lugo. disp. 30. sect. 1. n. 1. Dn. Lauterbach. in Conclus. forens. exe. 21. th. 6.*

XI. Atq; ex hinc elucescit plus satis, per se licitam esse, & inter bonum ac malum mediam pendere sponsionem. *vid. Ames. cit. sup. Loc. n. 2.* Cum verò pro utilitate suâ determinassent, *arg. §. 1. J. de J. N. G. & C.* subinde Resp. sponsionum u-
sum:

sum: Tum quoq; propter alias supervenientes qualitates illæ nonnunquam in vitiorum semitam divertere cœpissent, hinc ab accidenti dividi sponſiones in licitas, quæ Legibus Civilibus permissæ & super futura honesta causa fiunt. *vid. Heig. 2. quæst. Illustr. 10. & Dn. Lauterbach. cit. l. 1. b. 17.* & illicitas, quæ contra legis dispositionem de rebus inhonestis aut dolo ineuntur. *vid. Dn. Struv. Exerc. 15. b. 18.* Ita damnamus sponſiones idololatrias. *vid. Job. de Salas de Ludo dub. 1. n. 3.* vel alias quæ ratione circumstantiarum rejiciuntur, utpote si in templo inter sacra celebretur Sponſio: si quis vi eò adigatur, vel aperte per eam fenestra perjurio aperiatur, argum. eorum quæ tradit *Job. de Salas. d. loc. de ipsis Ludis.* Item in modicas, & in immodicas, quas statutis nonnullorum locorum merito esse prohibitas annotat Mevius *ad Jus Lub. lib. 3. T. 9. art. 3. n. 41.* Hinc & alii captatoriam Sponſionem rejiciunt, utpote si quis affirmaret; *Er fenne einen Stadtschreiber der weder lesen noch Schreiben könne. Besold in thes. pract. voc. Wetten.* Qua de re infra plura.

XII. Antequam hinc discedamus non tædet citare nostri juris textus, quibus disertè sponſiones permittuntur & suis limitibus circumscribuntur; Elegantia sunt, quæ in *l. 2. §. 1. & l. 3. ff. de Aleat.* habentur: *Sctũ vetuit in pecuniã ludere, præterquam si quis certet hasta vel pilo jaciendo, vel currendo saliendo, luclando, pugnando quod virtutis causa fiat. In quibus rebus ex Lege Titia & Cornelia etiam Sponſionem facere licet: sed ex aliis ubi pro virtute certamen non fit non licet.* Sed ergone ideo nunquam sponſionem facere licebit, quam ad virtutis incitamentum? Et de reliquorum actuum eventibus varitateve spondendo contendere prohibitum? Ita quidem ex textu hætenus arguitur. At vero si pensius paulò eundem introspiciamus, illicò animadvertere licet, virtutis causam, quæ hinc in Sponſionum fundamentum substernitur, non contradistingui reliquis actibus omnibus eosq; in vitio ponere; sed particularibus saltem & hinc enumeratis,

è diametro oppositis, adeoq; vitiosis. Ut sensus sit: quoties
hastæ, pili, cursus &c. exercitium non virtutis causa vel etiã
non iusto loco & tempore suscipiatur, sponsonem desuper
inire, haudquaquam liceat.

XIII. Qvam explicationem apprimè roborat L. si gra-
tuita. 17. §. fin de præscr. verb. Ubi primò sponsonis causa tuto
deponi annulos & repeti posse asseritur: quod hætenus non
fieret, si Sponso indifferenter prohibita esset. Tum dein-
ceps in fin. §. optima involvitur distinctio: Utrum sponso
habeat causã in honestã: an honestã aded ut prior arceatur spon-
sio posterior omninò valeat. Jam & honesta sponsonis causa esse po-
test licet non ad eliciendam virtutem procedat. Ita si unus dicat
se intra annum non contracturum crapulam, alter neget, va-
let desuper sponso *arg. L. ex ea parte cautionis. 121. §. 1. de. V. O.*
Job. de Lugo. de J. & J. disp. 31. sect. n. 75. Nam in d. L. talis habe-
tur casus: Caja nubens Titio stipulata erat à Titio ducenta
pœnæ nomine, si durante matrimonio concubinæ consuetu-
dinem repetiisset: conditio existeret, seu Titius insuper ha-
bitã stipulatione asuescebat iterum concubinæ, constante ad-
huc matrimonio, quærebatur num Caja agere ex stipulatu
contra maritum potuerit; & respondebatur quod sic; quia ex
bonis moribus concepta fuerit hæc sponso: Si quidem hi non
admittunt, ut nuptæ mulieri concubina superinducatur vid.
Gothofr. ad. d. L. 121. n. 83. Nunc vero à stipulatione ad sponso-
nem commoda satis sequela est: si quidem per illã sapius hæc
perficitur. Idem probat. *L. si ita. 126. pr. eod si ita sti-
pulatus fuero, si Titius Consul factus fuerit, tunc
ex hac die in annos singulos dena dare Sponso? post
triennium conditione existente triginta peti po-
terunt.*

CAPUT III.

De

Causis sponsonum externis.

THES.

Thef. I.

Cum quicquid est per suam causam sit, non piget in spon-
sionum quoque causam inquirere. Efficiens quidem di-
versimodè constituenda videtur, pro ut sponsio mox in actu
signato mox exercito consideratur. Illud accidit quoties in
esse quidditativo & simpliciter excutitur sponsio h. e. univer-
saliter & abstracte declarando ipsam quoad essentiam præci-
sivè; quatenus à subjectis præcindit: Hoc quoties in singu-
laribus multiplicatur sponsio, seu particulariter in subjectis
et concretivè spectatur. Quod si in actu signato sponsonem
nobis sumamus discutiendam, discrimen iterum moliri lice-
at, inter causam ejus efficientem remotam; & proximam. Il-
lam ingenio hominum: hanc Gentium jus, absolvunt.

II. Nimirum ita res habet: dum utilitatum momen-
tis abundare incipiebant homines, sub frequentiora ipsorum
consortia varii subinde actus ad oblectationem & exporrigen-
dam, quod dici solet, frontem fuere adinventi. Cum enim
abs se sociabile animal juxta Philosophum homo sit; con-
junctio illa nutrirî & sustentari amat, id quod commodè etiam
per jucundiora fieri consuevit. Ne vero exorbitarent in
voluptuosioribus illis actibus homines, juris gent: auctori-
tas fecit, quod finxit quasi & formâ sua circumdedit eosdem
actus, ac ita sponsonem quoque nostram. Nam & contractus
Juri Gentium rectè atque ordine transcribuntur §. 2. *J. de J. N. G.*
& *C. L. 5. de J. & J.* licet à singulis primum hominibus haud
incommunè inducti prædicentur.

III. At vero quæ Juri Gentium poteris acceptas ferre
sponsones: cum illud saltem necessitate & utilitate Genti-
um exigentibus operetur *d. §. 2. J. de J. N. G. & C.* hic verò circa
jucunda saltem versemur? Interim non omnis utilitatis opi-
nio hic exulat, modo sponsonum naturam accuratius paulò
recogites. Cerne sponsones virtutis causa susceptas: cerne in-
veritatis indaginem initas, nonne utilitatis pondus persen-
tisses? Taceo per easdem à temeritate quidvis asserendi de-
terreri dissolutos & suo damno post hæc cautius mercari. Ut
adeo ubi vis insignis utilitas se se commendet. Et vero quam
sæpè

sapè per pacta illa perficiuntur? jam illa juri gentium debe-
ri auctor est Jctus in *L. 7 pr ff de Pact* Quod ultimum tamen ar-
gumentum catholicum non est nam & stipulatione tanquam
contractu juris Civilis peragi sponsonem novimus: Inde ta-
men ipsa à jure Civili tanquam causa proxima neutiquam o-
ritur.

IV. Fluit hinc pleno alveo, Jus Civile incongruè
causam sponsonis efficientem nominari. Quamvis enim
nomothesium Romanam circa Sponsonum materiam occu-
pari deprehendamus; tamen in hoc quidem negotio Jus Ci-
vile non per modum causæ; sed receptionis agit, sponsonem
jure Gent. jam inductam & formatam approbando. Ita em-
ptio, venditio, locatio conductio, mutuuum commodatum
depositum &c. contractus Juris Gent. *sc. §. 2. J. de J. N. G. & C.*
& tamen Jus Civile, quin & ipse Prætor hinc atque illinc de
iisdem contractibus disponunt. Unde est, quod ipse Prætor
dicatur actionem commodati reddere *l. 1. Commod.* quæ inde
tamen prætoriam haudquaquam erit appellitanda. Evidentius
adhuc exemplum in emphytevsi prostat. quæ licet Zenonis
lege propriam acceperit naturam. *§ 3. 7 de loc. cond.* tamen in-
de juri Gent. haudquaquam invidenda erit. Dum enim ali-
quid de emptione rursus quippiam de locatione participavit,
coëxstitisse iisdem contractibus omninò creditur. *vid. Job. Jac.*
Wussemb. disp. 36. tb. 12. Jam si emphytevsi reformata tamen &
propria natura induta à jure Civili, nihilominus Juris Gent.
remansit: quid de sponsonibus dicemus, ubi ne tale quippiam
accidisse constat?

V. Hactenus exegimus efficientem sponsonis in actu
signato: Si ejusdem in Exercito consideratæ causam produ-
ctricem expetamus, sistitur eadem nobis in ipsis spondenti-
bus, qui de cujusdam eventu vel veritate invicem contendunt
& mutuo ad aliquod præmium se recipiunt. Possunt vero
sponsonem inire, qui pacisci iidemque contrahere possunt.
Quem articulum prolixè decurrunt interpp. *ad Tit. de Pact.*
vid. Dn. Struv. in Syntagm. 7. Civ. exerc. 6. tb. 36. & seqq. & eundem
hic protrahere, utpote satis notum, nihil attinet, ne alia,
quæ

quæ præfenti argumento magis quadrant, sicco deinceps
pede transire cogamur. De fœminis tamen quærere placet,
num illæ sponfionem inire jure possint? Quod omnino mihi
puto. Est enim quilibet rerum suarum moderator ac arbi-
ter *l. 21. C. mandat.* ergò & fœminæ. Verbum *quisq;* enim non
masculinum solum sexum; sed fœmininum etiam ambitu suo
complectitur. *l. 1. de V. S.* Et sub masculino sexu etiam fœmini-
nus significationis beneficio latet. *Gæd ad d. l. 1. n. 22.* Hinc &
mulieres jure civili prolubitu recte contrahunt, suo quoq; no-
mine efficaciter obligantur. *Wesemb. L. 1. cons. 11. n. 17. B. Dn. Pa-
rens meus tr. de Cession. cap. 6. memb. 13. n. 1.*

VI. Dum ad impellentem causam provehor iterum
internam aliam, aliam externam reperio. Illa sit no-
bis voluptatis amor animiq; oblectatio, tum quoq; quod
non semel usu venit, studium stimulandi homines ad virtutes.
Hæc, res dubia, ad minimum intuitu unius, sive veritatis in-
certæ negotium. Et hoc est quod *Dn. Carpz. p. 2. c. 19. D. 18.*
notanter tradit, ad sponfionem nunquam deveniri, nisi de re
& causa aliqua dubia & contingente disceptetur. Debet e-
nim quid subesse, de quo non idem duo sentiant altero ajente
negante altero. *L. 1. § 3. de Pact. Finckelt. obs. 33. n. 22.*

VII. Finalis causa est Lucrum pecuniæ quæ ex victoria
crescit. Atq; ita rursus à stipulatione discrepat, quæ non ubi-
vis gratis res in stipulatum deducta stipulanti cedit. Proinde
non satis mecum excogito, quomodo *excell. Vir. Dn. Job. Ottb.
Taboris, in partit. Elem. part. 3. tb. 38.* sententia satis commodè ex-
plicari possit, qui differentiam stipulationem inter & sponfi-
onem facit nullam: Sed hanc ad illam refert: quod promissio
quædam reciproca in illa occurrat. Dum enim promissio-
nem reciprocã adstruit ejusdem generis obligationem con-
cedit; quò suppositò migrat natura stipulationis, ab unâ
saltem parte obligationem procudentis. *Vid. pr. J. de V. O.
Dn. Struv. ad. ff. exerc. 18. tb. 1. & exerc. 47. tb. 26.* sed & superius du-
bium recurrit, confundi sic modum ineundi sponfionem cum
ipsa sponfione. Ego verò tanto Viro obloqvi religioni mihi
duco

duco sublimiora enim quandoq; miscet, quæ capere non datur quibuslibet. Caterum possunt & alii in sponsonibus quandoq; fines concurrere, utpote excitatio ad virtutem. Id quod in ludis digladiatoribus non raro evenit.

CAPUT. IV.

De

Causis sponsonum internis.

Thes. I.

Materia sponsonum, sunt adus honesti & liciti *vid. L. 17. §. fin. de Prescr. verb.* Quia propter virtutis causa pactas sponsones subsistere ne quidem dubitari poterat, *per L. 3. ff. de Aleat.* Ex quo textu (quod & supra tetigimus) Azo. ceteras sponsones omnes rejiculas existimat. Hinc & noviter *Wiseemb. ad. T. ff. de Aleat. lb. 18. rejicit* sequentia sponsonum exempla: *Si Græci expugnaverint Trojam: Si Galli vicerint Hispanos: Si mulier enixa fuerit masculum.* Nec destitui se opinantur hi Viri Clarissimi rationibus, ut stipatos potius se existiment quam firmissimis. Nullum sc. in ejusmodi sponsonibus virtutis certamen instituti & lucrum inde captum pro turpi habendum *L. 2. §. 3. de Dol. mal. & met. except.* quod nullam probabilem conventionis suæ causam reddere concertantes possint. Prohiberi omnem ludum, qui viribus fortunæ innitatur, adeoq; & sponsonem extra virtutis Causam, *L. 3. d. Aleat.* quippe quæ sub illa contineatur. Calorem spondendi esse refrenandum *arg. L. locatio 9. de Publ. & Vectig.* cum incertus planè sit fortunæ exitus *L. plane. 4. ut in posses leg.* Quid? mera jactantia & inconsulto impetu ad alias sponsones prolabi homines, eosq; spe lucri invitari ad delinquendum *L. illud convenire §. 1. de Pact. Dot.* Hinc magnum inter concertantes suboriri sapius odium. Ut hætenus bene *J. Civ. cautum, ne liceat ultra unum solidum ludere. L. aleat. fin. C. de Aleat.* Et jure saxonico nullum judicem super Ludo judicare posse *Weichbild. art. 101.*

II. Ve-

II. Verum Azoni & potissimum Wissembachio ob-
vertimus. *L. si ita. 126. de V. O.* Ubi stipulatio si Titius Consul
factus fuerit *L. si quis. 63. eod.* pronunciatum valida. Item hæc va-
let: si quæ mihi nupserit decem dare dotis nomine spondes:
Si quis in Capitolium ascenderit &c. *L. à Titio 108. eod. pr.* Unde
ad oculum patet dubium fortunæ eventum sub contractum
stipulationis cadere. Quid ni ergò etiam sub sponsionem?
Est enim in hoc quidem puncto eadem ratio, ergo & legis
dispositio eadem. Nec vero ullâ lege ejusmodi sponsiones
prohibitæ leguntur. Atq; in proclivi utiq; est, cuilibet esse
integrum, rem suam alteri absolutè donare, quidni ergò sub
honestâ conditione etiam fortuita transferre eandem in alte-
rum poterit. Est sc. rei suæ quisq; moderator & arbiter. *L.*
21. C. mandat. ibiq; Dn. Brunnem quoties igitur justa causa Spon-
sionis subest, de quâ non eadem duorum mens, negante uno,
affirmante altero, omnino eadem subsistet.

III. Quamvis vero in ejusmodi sponsionibus nullum
virtutis certamen instituat; tamen licitæ nihil ominus ju-
dicandæ, aliàs & stipulationes ejusdem generis rejiciendæ
forent. *In cit. L. 2. §. 3.* quidem pronunciatum nulla stipulatio
sine causa facta: at negamus ejusmodi sponsionibus nullam
causam subesse. Pro causa enim hic est contentio duorum
de alicujus negotii eventu vel veritate, & ipsa apposita con-
ditio unde non solemus devenire ad sponsionem, nisi res
dubia vel contingens subfit. Atqui & ipsa sponsio non se-
cus ac stipulatio sufficiens obligationis causa existit, ubi sta-
tuit *Dn. Carpzov. p. 2. C. 19. D. 18. n. 7.* Et licet quandoque causalis
sit, sufficit tamen eandem bonis moribus non contrariari.
vid. l. 17 §. 5. de prescript. verb. Ad *cit. l. 3. de Aleat.* supra respon-
dere occupavimus, Agit enim Jctus saltem de iis sponsi-
onibus, quæ circa corporis exercitia contingunt, statuens,
illas non valere, nisi hæc virtutis causa fuerint suscepta.
Quod si enim odio vel libidini explendæ eandem tentaverit
quispiam, factum non approbatur.

IV. Calor licitandi immodicè in vectigalibus condu-
cendis omnino compescendus venit: Sed inde male arguitur

ad abolendam sponſionem. Illic enim præjudicium om-
nium verſatur, quorum utiq; intereſt, ne nimium carè lo-
centur vectigalia: hîc unius privati, cui volenti nulla fit ha-
ctenus injuria. In certus fortunæ eventus non ilicò facit ne-
gotium illicitum. Quam in rem elegans proſtat tex. *in L. ſe
jactus veris. 12. de act. emp.* quâ jactum retis emi poſſe aſſeritur,
qvi utiq; ex fortunæ alea pendet. Nam & inopinatus fortunæ
impetus alteri nocere non debet, niſi ipſum ſponte in ſe iuf-
ceperit. Sponſiones immodicæ quidem ex jactantia pullu-
lant, ne utiqvam verò moderatæ. Nec propter abuſum uſus
ſtatim tollendus: Si quidem & reliquis contractibus multa per
accidens arrepunt mala, nemo tamen illos ex hoc capite eli-
minare têtaverit. *qf. Santern. de Affecur. & Spons. Mercat. p. 2. n. 7.*
Ne igitur anſam præbeant facilè ſponſiones peccatis, licitas
eſſe oportet, non turpes, non iniquias.

V. A ludo porrò, de quo agit *d. L. ſin. C.* male ad Spon-
ſionem inferitur. Ille enim auguſtum ambitum in jure ſorti-
tur, & omnem ludum, ut pote cartas luſorias taxillos com-
prehendit, qvi Luſus cum quotidie homicidiis, blaſphemis
& jurgiis feneltras aperiant, merito intra ſuos cancellos con-
tinentur. Secus verò res ſe habet in honeſtis ſponſionibus,
quæ à viris honeſtis deliberatò in euntur; Quin imò ex eodem
ex. ludum eſſe licitum extravirtutis cauſâ liquidò conſtat: Ergo
& ſponſionis juſtitia eodè argumento concedere coguntur qvi
adverſâ partè tenent. conſ hanc in rē ſigism. *Sinckelt Obſerv 33.*
Quod tandem art. 101. Weichbild concernit notant de toto il-
lo jure Interpp. *vid. Excell. Dn. Leyſer Diſſert. de Univerſ. Jur. ſtu-
dio publicè dictata §. 17. & 34. Virgil. Pingviz. in Illuſt. quaſt. Saxon.
dec. 1. quaſt. 46. n. 18* illud non valere niſi quatenus uſu rece-
ptum probatur. Atqui ne verbum quidem de ſponſionibus
in d. art. occurrit, qui ergo ex eodem damnari poterunt?
Quin ſponſiones potius licitas æſtimat & ſtatuit *Sereniſſ. Saxo.
in ordin. Polit. de Ao. 1612. n. 12. vers. Wie denn auch honeſtas
Sponſiones ſo extra cau am ludi geſchehen/wier an ſeinem ort
ſtellen &c. Dn. Carpz. in Deſin. Forenſ. part 2. Conſt 19. Deſ. 18.* ubi
Inſra hoc habet præjudicium. *Habt Ihr mit Hansen Kolcken
einen*

elnen Bauerſmann umb 10. Thal. gewertet/und gewonnen; Da
nun die Sache/darüber gewette worden/nicht unerbar oder ver-
boten wehre/10. So würde bemeldete Wette für zulaffig billig
gehalten/und wehre Hans Kolke euch die 10. Thal. auß zu zahlen
ſchuldig/ B. R. 23.

VI. Dùm vero quasdam ſponſiones extra virtutis cer-
tamina. fecimus licitas, exinde tamen non indiſtinctè appro-
bamus omnes. Hinc quæ contra Jura divina humanaq;,
quæ contra bonos mores fiunt, & generaliter omnes turpes
ſtipulationes illicitæ exiſtimandæ ſunt. *Benev. Strach. de Merc.
tr. de Sponſ. part. 3. n. 7 p. 213.* Nam quæ facta lædunt pietatem
exiſtimationem, verecundiam noſtram & (ut generaliter
dixerim) contra bonos mores fiunt: nec facere nos poſſe cre-
dendum eſt. *l. Filius 15. cond. in ſt.* Proinde horremus ſponſiones
quibus de peccato, utpote blaſphemia dicenda, Adulterio
homicidio, furto. &c. perpetrandis contenditur. Nimirum
ſi quis Sponſionem inire velit, quod Uxorem Titii Craſtina
die adulteraturus ſit. *vid. Santern. cit. ſup. loc. part. 2. n. 10.* Talia e-
nim facta cum abs ſe foediffima ſint, neutiquam ſponſioni
materiam ſuppeditare poſſunt. Huc ſpectat, ſi quis alterum
bibendo ſe ſuperaturum affirmet. *Santern in tr. de Sponſ. Mer-
cat. p. 2. n. 6 Ames. de Conſ. l. 5. cap. 45. quaſt. 2.* Ejuſmodi enim
contentio abominanda maximè eſt, & ſapius mortem ſecum
portat, quin turpem plane cauſam continet. *Strach. cit. ſup. loc.
p. 221. Cardin. Job. de Lugo. de J. & J. diſp. 31. ſect. 6. n. 73.*

VII. Idem cenſendum fuerit ſi cauſa de præterito tur-
pis Sponſioni ſubſit e. g. Si Titius vel Cajus interfectus fuerit.
Quod ſi enim Titius adhuc viveret votum captandæ mortis
facilè induceretur. Et aliàs de morte liberi hominis omina-
ri velle impium exiſtimatur. Proinde nec illa Sponſio, ſi oc-
ciderit Titius Cajum, inter alias eſt valida. Occurrendum e-
nim malitiis hominum eſt *l. 38. de R. V.* Et quam facile ſpe lu-
cri concertans paciſceretur cum Titio pecunia data ad eadem
eò promptius expediendam. Abominamur igitur & illam
ſponſionem, quâ Regem, Principem &c hoc anno moritu-
rum duo concertant. Præterquam enim quod conditio illa

inhonesta sit. *l. 17. §. 5. de prescr. verb. & tristissimus eventus l. fin. de Pact. incivile fuerit liberi hominis l. 83. §. 5. d. V. O. multo magis Principis mortem expectare. Nec auscultamus Stracha. cit. sup. loc. p. 4 n. 6. nescio quam consuetudinē mercatorū attendenti & hoc horridum pactum eādem defensuro: siquidem hæc consuetudo irrationabilis maximè est: & ejusmodi pacta contra bonos mores sunt *l. 30. C. de Pact. l. 6. eod.* Quod hætenus invictum stat, licet quis paciscentibus consenserit. nemo enim suorū mēbrorū Dominus est. *l. 13. pr. ff. ad L. Aquil.* Sed quid si de Turcorum Imperatore ejusmodi concepta sponsio fuerit? *Santern. cit. sup. loc.* apertè ejusmodi sponsionē adstruit, quod non incivile sit expectare mortem inimici infidelis, & illud delictum committendum contineat in se bonū Publicum. Apponi enim ita mortem illius qui irrecuperabile sæpe damnum rei Christianæ procudat, adeoq; tanquam sub honesta causa conceptam hætenus admitti posse Sponsionē. Quæ sententia fortè si hostem ut facere videtur Santerna, Turcam supponamus. Alias per ejusmodi Sponsionem datur occasio inquirendi in fata Turcæ ante diem. Id quod nec in hostem licebit. Fides enim data est servanda.*

VIII. De illa sponsione dubium nascitur: Num si taxillis ludentes Titius & Mevius concertent alterutrum plura puncta facturum, vel denarium numerum superaturum eadem valeat? Negat *Stracha in sepius cit. tr. de Spons. p. 7. n. 2. 3. p. 219.* quod ejusmodi ludus virtutis causa non fiat, citra cujus respectum omnes damnentur ludi *pr. l. 3. §. 4 de Aleat.* Cui assentitur *Santern. de Affecur. & Spons. Mercat. p. 2 n. 7.* causatus, indignum esse & incivile expectare casum adversum liberi hominis. *l. 83. ff. d. V. O.* At enim verò ille taxillorum ludus, ex fortunæ quidem arbitrio dependens non ilicò reprobandus venit. Sub conditione enim in fortunæ eventum licite promittitur *l. 63. de V. O.* ergo & licitè spondebitur. Nam & in *l. 2. C. de Aleat.* certa ludorum genera permittuntur, quidni ergo taxillis ludendi ratio? Inde est, quod *Dn. Perez in C. d. T. 5* eorū usum permissum hodiè pronunciat, quicquid etiam in contrarium afferat *Dn. Brunnem. ad d. l. 2. C.* Susceptum enim hunc ludum

ludum animi gratia oportet *arg. l. fin. pr. de Aleat.* non turpis
lucris causa. *l. 1. C. eod.* Nam sponsio sit modica non vero im-
moderata, alias non valitura. Rationem Strachianam su-
pra jam excusimus. Santernæ vero non damus casum liberi
hominis hic expectari adversum, siquidem juxta præmissa
modo monita ejusmodi ludus exerceatur. Artes enim ale-
atorum, qui auro emungere simpliciores unice student, nefas-
rias ipsi re legandas procul & proscribendas esse, judicamus.
Quod vero de sponsonibus ipsorum ludentium differimus,
modo: idem æque de adstantibus seu inspicientibus adstrui
convenit. Proinde si ludus licitus & Sponsones, ni aliud
quippiam accesserit, licitæ erunt *arg. l. 2. de aleat.*

IX. Solet quandoque ea amicorum esse religio, ut con-
junctiores ad ludendum maximè proclives Sponsones provo-
cent sub certa pecuniæ summa, si hi in posterum luserint. Qui
conventionis modus, hætenus laudandus magis, quam eli-
minandus est *arg. l. 21. §. 1. de V. O.* quem textum supra perlu-
stravimus. Hinc *Bonavent. Strach. cit. sup. l. p. 9. n. 2. p. 220.* scitè
scribit: *Si quis stipuletur ab amico qui fortè ma-
ximus erat lusor pœna nomine centū sibi dari si im-
posterum luserit, stipulationem valere ea ratione,
quia ex hac boni mores non leduntur, sed potius
conservantur.* Sed pone alium spondentis nomine lu-
dere: tunc vero adhuc teneri ipsum existimem, si alium suo
nomine ludere fecerit. Fit enim ita fraus conventioni. *l. 7. §.
7. de Pact.* Et dum quis per alium ludit, haud obscure ipsum
luisse, intelligitur.

X. Sed faciamus, inter Lucium & Cajum sponsonem de
luctando vel currendo virtutis causa esse initam, Cajum vero
deinceps recusare luctam, recusare cursum: num Lucio exin-
de præmium conferemus? Ita est: quia enim per Cajum stat
quo minus impleri conditio possit, eadem pro impleta habe-
tur. *l. 161. de R. J.* Est enim hætenus impedimento quo minus
existere illa possit *add. l. 3. de cond. inst. l. 50. de contrab. empr.* Et
minus currere dicitur qui planè non currit. *l. 32. de V. S. vid. Web-
ner.*

ner. in observ. Pol. Jur. voce Wetten. & Wissemb. ad d. l. 32. Sed dixeris: ita quidem recte statui si conditio potestativa fuerit; at finge eandem casualem esse: utpote Titius & Mevius se mutuo recipiunt quod velint adire nuptias Caji & si alteruter abfuerit, absentem alteri 20. tal. persolvere debere: postmodum impediri Mevium fortè propter inundationem repentinam fluminis: num nihilominus ad erogandos Titio 20. tal. tenebitur? Ita habeo. quod enim in cit. *l. 161. d. R. J. de conditione potestativa dicitur*, id hic non malè ad casualem protenditur. *vid. Wissemb. ad d. l. 161. n. 2.* nec tam ad voluntatem quam eventum ipsum respexisse contrahentes videntur. *Besold. in thes. Pract. voc. Wetten.*

XI. Sed ergonè idèd valet sponsio, si spondentium nihil intersit, eventum in sponsonem dictum existere? Sit Casus hic: Titius promittit Cajo 10. tal. si, Regina Masculum pepererit, & contra hic illi si Puellam. Videbatur exploranda ejusmodi sponsio, quia causa planè est extranea & certantibus invicem haud proficua. At nihil tibi metuas de ejusdem infirmitate *vid. Dn. Habn ad Weser. b. de ateat. n. 4 p. 768.* Nam quid mihi interest Titium in Capitolium descendere vel non: atqui tamen ita stipulari haecenus possum *L. 4. Titio, 108. pr. d. v. o* cur non ergo & ita spondere? Sponsonem quippe facta utiq; utriq; pecuniariter interest.

XII. Proinde sequentes sponsonum modi nihil vitii præ se ferunt: quod Imp. Italiam intraturus sit: vel non. Rex Portugaliæ coronandus sit vel non. Titius futurus Senator vel non. Nullam enim Turpem causam illæ, ut nunc quidem est, spirant, *vid. L. 17. § 5. de præf. verb* huc illa quoq; referenda, quæ de Masculo vel fœmina nascituris initur: uterq; enim spondentium in re licita lucro & damno se exponit. *adi Molin. de J. & J. rr. 2. Diss. 509. n. 1.* Sed fac, hermaphroditum fuisse editum, quis tum reportabit victoriam? Putamus hermaphroditum ejus sexus æstimandum, qui in eo prævalet, *L. queritur 10. ff. de stat. homin.* In dubio vero pro masculino pronunciare JCTI solent. *vid. Gotbofr. ad. l. L. 10 n. 27.*

XIII. Multas modo Sponsones ex nudo etiam fortunæ de

na decidendas eventu fecimus licitas : quæstionis porrò est
haud tralatitiæ , num adhuc eadem subsistant si alteruter no-
titiâ polleat rei , de quâ contentio inita fuit ? Non frustra , ut
opinor erimus si hic discrimen adstruamus , inter sponsiones
ejusmodi à dolo liberarum : & dolo junctas . Illas approbamus ;
has rejicimus . Ita sume speciem hanc : Titius fortè memo-
rat , Mevium allectum iri inter numerum Senatorum , Cajus
inaudiens & contrario nuncio fortè persuasus strenuè negat ,
Titius seriò adhuc affirmat seq ; eo nomine certiore plane
fuisse redditum verò si Cajus insistat suæ opinioni , alterrumq ;
ad Sponsionem provocet , nihil impedimenti eidem creatur :
Sufficit enim rem deducendam in concertationem ab una
parte dubiam censerit . *vid. Job. de Dicassill. de. f. & f. L. n. T. 18.*
disp. 5. D. 1. n. 7. E contrario siste tibi hunc casum : Titius Sci-
ens valeriam enixam esse masculum , is vero dissimulato par-
tu , Sempronium omnium ignarissimum ad sponsionem per-
ducit , super partu edendo ex eadem Valeria statuta certa vin-
centi pecuniæ summa : tum verò averfarer ejusmodi Spon-
sionem ; quippe ad quam alter dolo inductus fuit . Nemini
enim malitia sua debet esse lucrosa *L. 1 de dol. mal.* Sed ergò ne
ipso jure non subsistet sponsio , an demum exceptione doli
irritanda erit ? Assero posterius . Propter modos enim suos ,
quibus perficitur sponsio , induit stricti juris naturam , : cu-
jusmodi negotia nec ob dolum dantem causam contractui ip-
so jure erunt nulla . Proinde subtilitate juris obligatio adest
L. 36. de V. O. Sed jure Prætorio rescinditur *vid. Zoës in. ff. de. dol.*
mal. n. 24. in f. opposita , ut dictum , doli exceptione *L. dolo. 5. C.*
de Inutil. stip. propter ignorantiam , qua est alter , probabilem ,
nec donatio hic præsumi potest . Quod si vero solverit vi-
ctus ex ejusmodi negotio , habet actionē de dolo *Dn. Rich-*
ter. Dec. 87. n. 13. Quinimo & stellionatus crimen vix amolietur ,
quia dolo fecit ut iniretur Sponsio *L. 3. ff. Stellion.*

XIII. In æqualis quoq ; Præmii stipulatio sponsioni
annexa ancipitem controversiam suppeditat . Titius & Ca-
jus , de Argentina fortè à Rege Galliæ capienda vel non
sponsionem ineunt ; alter promittit Victori 100 : 200. tal. vero
D alter :

alter : quæro num̄ inde vitietur ipsa sponsio. Dixeris doli mali exceptionem omnino alteri, qui plus promisit esse paratam. Qui enim petit ex causa stipulationis, quæ in se dolum continet, hoc ipso dolo facere videtur quod petit. *L. si quis. 36. de. V. O.* Atqui vero rescindi quoq; contractus sponsionis poterit *arg L. 2. C. de rese. vend.* Sed tu quem mihi hic dolum fingis? Anne & scientibus fraudem fieri arbitraris? Convenere ita ex certa scientia, ex certo & præmeditato consilio contendentes, ideoq; omninò rata manebit sponsio. Pacta equidem dant legem contractibus. *L. 186. depos. & ipsam adeo societatem, quæ aliàs jus fraternitatis desiderat L. 63 pr. pro Soc.* haud quaquam evertit inæqualitas §. 2. *J. L. 30. ff. eod* Nec quicquam facit rescissionis opinio, cui adhærere quoq; Strachæ *cit. f. Loc p 229* videtur, statuens sponsionem esse rescindendam, non secus ac in trans actione, si deceptio sit ultra dimidium justæ æstimationis: datur enim beneficium, *d. l. 2. C. Læso*: Sed verò ineptè læsum dixeris, qui sciens tali conditione consentit. Volenti injuria non fit. *L. 1. § 5. de Injur. L. cum donatoris 34. C. de transact*: & quod culpa sua quis damnum sentit non sentire intelligitur. *L. 203. de R. J* Strachæ mentem non satis assequor, dum deceptionem hic supponit, quæ in sciente & volente ægrè Locum sibi vindicabit. Neq; vero planum est, jure Civili in trans actione remedium *d. l. 2. C. admitti locum* sibi vindicare reclamat Wissemb *ad d. l. 2. per. l. lucius. 78. §. fin. ad S. C. um Treb. L. in summa 65. §. 1. de cond. indeb*: ut ut contrariæ sententiæ tanquam æqviori visæ Tribunalia cessisse idem ingenuè fateatur.

X V. Sponsionis contractum de ænigmate Samsonis removet ex classe licitarum *Amesius de Corse*. Postea enim ab ipsis Philistæis illum fuisse damnatum, quod tetenderit ad ipsos hereditate suâ spoliandos. *Jud. 4 v. 13. seqq* Contra quæ sentit. Wissemb. *ad ff. T. de Aleat. n. 18. inf.* qui eum laudat. Samsonis quidem exemplum alias singulare est: interim circa ejusmodi Sponsiones alias à partibus Amesii stare placeret, si quidem patent ænigmaticæ Sponsiones in utramq; partem; hinc ab his fraus propè abesse videtur. Captatorias nempe
Sponsi-

Sponsiones supra jam sequestravimus. Non igitur facere possumus cum Alciat. *tr. de presump Reg. 3. presump. 27. p. 711.* qui ex naturâ actus æstimat licitam esse captionem in Sponsionibus, cum sint stricti juris *l. si rem § fin. de prescript. verb Re-* pignant enim ejusmodi circumventiones & strophæ æquitati & ipsi adeo bonæ fidei, cui, quam fraus nihil adversatur magis. Nec enim verba captare seu contrahentium s. spondentium oportet: Sed quâ mente quid dicatur animadvertere convenit *l. pen. ad exhib. Huc traho l. 5. de transact.* cujus verba hæc sunt: *Cum Aquiliana stipulatio interponitur, quæ ex consensu redditur: lites, de quibus non est cogitatum in suo statu retinentur. Liberalitatem enim captiosam interpretatio prudentium fregit.* Unde in aprico est id de quo cogitatum verisimil. fuit in contractum non intelligi deductum. Proinde & merito sponsiones contemnitus captioni obnoxias. *e. g.* si quis cum altero velit certare, se nosse hominem Christianum & maximè religiosum, Titium forte, qui non eat ad mensam Domini, alter sciens ipsum Sacra Synaxi sapius usum id verò affirmet: Sponsione demum inita provocans mentem suam explicet, Titium non ire ad mensam Domini, cum sit claudus. Nec quicquam juvat Alciatum, quod Sponsiones dicantur stricti juris, nec enim contractus ideò stricti juris nuncupatur quod liceat in iis fidem negligere: Sed quod iidem præcisè ex cõventionis tenore judicari debeant.

XVI. Tandem & illas Sponsiones exesse jubemus, quæ immodicam summam pro objecto substratam habent. Sed quodnam dicatur immodicum præmium, non usq; quaq; liquet. Putaverim mihi cum *Paul. Math. Webner. in Pract. Observ. voc. Wetten*, hanc summæ determinationem arbitrio judicis subjacere, qui eam moderari & deminuere possit, judicare enim ipsum oportet, num conditioni personarum accommodata sit Sponsio, ceterasq; circumstantias accuratius expendere. Sed vero hanc determinandi potestatem negat *judici Dn. Carpz. p. 2. Const 19. Dec. 18. n. 17. seq.* Rationes sub-

D 2

nectit,

nectit, quod pacta conventa servari oporteat : neque hæc inhonesta reddi ex quantitate summæ cui se utraq; pars propria conventionem obstrinxerit *arg. l. 1. l. 7. de Pact.* Interim ambigo valde, num hæc sibi sententia satis constet. Pacta quidem servari fas est, quatenus nec in causa, nec in objecto nec modo &c. contrahendi quicquam vitii prædominatur. Ita & stipulationes servandæ sunt & tamen si dolo initæ fuerint rescinduntur *l. 36. de V. O.* Jam fac plebejæ & paupertinæ sortis hominem cum altero sponsonem 100. taler. iniisse, cujus facultates vix ad tantam summam pertingant: tum vero ei, prout visum fuerit judici detrahendum aliquid erit ne propter concertationem planè egere deinceps cogatur. Ad pecuniam igitur ex sponsonibus debitam agi quidem potest; sed salva moderatione judicis, uti tradit Celeberrimus Jctus Dn. Joh. Philippi *in usu Pract. Inst. Justin. ad S. 4. f. d. V. O. n. 10. & seqq.* ibi: *Es wird aber die moderation berührter Wetzung dero Richterlichen Ambt billich anheim gestellet.* Porro non inhonesta statim hujusmodi redditur sponso; Sed ejus saltem summa per Judicem temperanda venit.

XVII. Forma Sponsonis poterat quidem statui stipulatio, quemadmodum & Tabor cit. loc. ad stipulationes reducit Sponsones: interim quia Sponso & pacto fieri potest, & aliud utiq; est ipsa Sponso, aliud conventio seu modus per quem fit Sponso; ideoq; potius forma erit ipsa conventio de eventu vel veritate alicujus rei sub spe præmii. Atque ita differt à contractu stipulationis, cui conventio per se non subest: deinceps etiam differt ab actu inter se stipulantium, siquidem per se ibi non subest spes præmii pecuniarii. Illud quoque advertendum est ad formam Sponsonis præcisè non desiderari conjunctionem seu commissionem manuum, siquidem potius solenne aliquod vel confirmationis indicium ea subit: nisi forte moribus regionum aliter sit receptum, ut scil. nulla habeatur sponso perfecta nisi illa accesserit.

CAPUT

CAPUT V.

De

Modis ineundi Sponsiones & Acti- onibus inde pullulantibus.

THES. I.

Non uno modo perficitur sponsio, sed modo conventio-
ne nudâ, modo vestita, & hâc ratione aliâs con-
tractu innominato, aliâs nominato. Pacto Sponsionem cele-
brari posse cogit nos credere l. 1. §. 3. de Pact. ubi Jctus
ambitum latiore conventionis seu Pacti v. Vinn. tr. de
Pact. c. 1. delineaturus format regulam: *Conventionis*
sc. verbum generale esse & ad omnia pertinere, de
quibus negotii contrahendi transigendiq; causa cõ-
sentiunt, qui inter se agunt. Id quod illustrat statim à
simili ab actu corporali petito. *Sicut enim dicantur*
convenire qui ex diversis locis in unum colliguntur
& conveniunt: ita & qui diversis animi motibus in
unum consentiunt i. e. in unam sententiam decur-
runt. Quæ verba sufficienter probat in quævis negotia,
quæ consensu peraguntur adeoq; & sponsiones, patere pacti
latitudinem. Nam & in his ad unam sententiam se recipiunt
spondentes, quod velint in eventu existente vel veritate li-
quida acquiescere promissaq; adimplere. Confirmat porro
suum assertum Jctus ex auctoritate suppeditando simul exē-
pla, quorum iudoles diffusiore illum ambitum apprimè
comprobat, quando pergit: *Adeo autem conventionis*
nomen generale est, ut eleganter dicat Pedius, nul-
lum esse contractum, nullam obligationem, quæ nõ
habeat in se conventionem, sive re, sive verbis fiat:

D 3

nam

nam & stipulatio, quæ verbis fit, nisi habeat consensum, nulla est. Unde iterum liquet pactum seu conventiones ad sponsiones quoq; referri, quippe quibus obligationem subesse, & supra meminimus & inferius attingemus.

II. Contractu quoq; innominato intercedente Sponsiones fieri posse, auctor est Dn. Hahn. *ad Wesemb. Parat. tit. de Aleat. n. 4 p. 765.* utpote si uterq; spondentium apud tertium aliquem, futurum arbitrum Sponsionis rem aliquam deponat, ut is tradat ei qui victor exstiterit, *add. Carpz. p. 2. c. 19. D. 18.* Sed inquis: tali in casu potius inter arbitrum & spondentes, quam hos invicem contractum innominatum intelligi celebratum. Quorsum facit *l. 17 §. fin. de Præscr. verb. &* quam ad eam sparsit doctissimus *Wissemb. ad T. ff. de Aleat. th 18* commentatio: *In d. l. 17 proponitur sequestrationis quædam species, cum apud judicem sponsionis vel certaminis utraq; ex parte ponitur pignus, in certamine, in quo sponsionem facere licet: Sequester qs. ex novo negotio tenetur præscriptis verbis actione, ut rem victori restituat.* Verum unius positio non est alterius exclusio. Licet enim actione innominati contractus conveniri possit arbiter, nihil tamen impedit, quo minus & inter ipsos spondentes innominatus contractus dicatur celebratus. Est enim contractus innominatus, cui subest causa *l. 7. §. 2. de pact.* Jam si Titius & Casus de re concertaturi ea conditione sponsionem ineant, ut res prius deponantur apud tertium causa omnino cernitur, atque ita innominato contractu Sponsio perficitur & si alteruter fortè Sponsionem recuset actio præscriptis verbis competit. *Besold. in Thes. Pract. voc. Wetten.*

III. Stipulatione quoq; sponsionem contrahi posse, omninò indubium est. Sicut enim condiciones haud incommodè verborum obligatione comprehenduntur. *arg. l. si quis. 57. de V. O.* ita & sponsiones apte per eandem celebrantur. Pro diversitate igitur suorum modorum diversas producit actiones

etiones sponsio. Quod si nudo pacto inita sponsio fuerit, di-
scrimen hic advocandum est inter Jus Civile: & Canonicum,
Morumq; De jure Civilitati equidem casu non obligatio
Civilis, non actio; sed naturalis, sed exceptio tantum gene-
ratur. Nam ita habet l. 7. §. 4. de Pact. *Sed cum nulla sub-
est causa propter conventionem, hic constat non pos-
se constitui obligationem. Igitur nuda pactio obli-
gationem non parit, scil. efficacem, sed parit exce-
ptionem.* Hodie vero condictio ex moribus spondentibus
per pactum conceditur. Dn. Habn. s. Loc. arg. l. un. C. de condict.
ex lege.

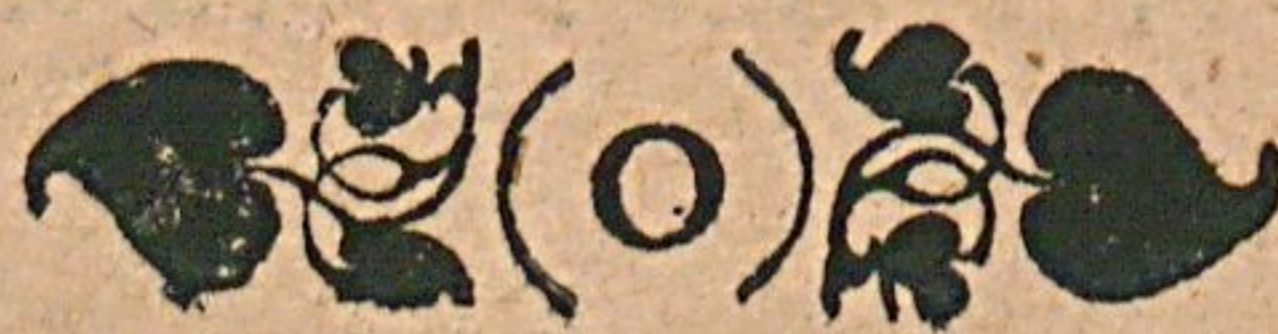
IV. Porro si contractus innominatus intervenerit, uti
modo dicere antevertimus, obligatio efficax & actio præ-
scriptis verbis gignitur arg. l. 17. §. fin. de præscr. verb. quæ & con-
tra tertium apud quem res deposita fuit d. l. 17. §. f. & contra al-
terutrum spondentium intentari potest, qui conditionem
quam possunt, implere nolunt conf. Strach de Spons. cit. s. Loc.
p. m. 236. Tandem si stipulatio intervenerit, actio ex stipula-
tu radicatur, si eventus vel veritas negotii apparuerit. Bene
hanc in rem Stracha. cit. s. loc. pag. 236. scribit: *In eo gene-
re clarissimi juris est, ex stipulatione duas proficis-
ci actiones tam condictionem certi, si certa est sti-
pulatio, quam ex stipulatu si incerta pr. 7. d. V. O. Vo-*
citatur vero certi condictio respectu rei stipulationi inclusæ:
quando n. p. quid quale quantumq; stipulationis debitum con-
ficiat, ultro patet. vid. l. 74. seq. de V. O. & Vinn. ad pr. 7. d. T.
Quod si ergo stipulationis modo peragitur sponsio, omnino
stipulationum actiones primas tenent.

V. Loco affinium sint olla fortunæ, & Latrunculorum
ludus. Et vero illam esse licitam ex arg. l. 8. §. 1. de contrab.
empt. discere habemus, cujus verba hæc sunt: *Aliquando
tamen & sine re venditio intelligitur; veluti cum
qs. alea*

qs. alea emitur, quod fit, cum captus piscium, vel
avium, vel misfilium, emitur. emptio enim con-
trahitur etiamsi nihil inciderit: quia spei emptio
est. Et quod misfilium nomine eo casu captum est, si
evictum fuerit, nulla eo nomino exempto obligatio
contrahitur, quia id actum intelligitur. Modò tamen
ejusmodi ollæ ad evitandas fraudes auctoritate publica ex-
erceantur, ne sc. nimium multæ infelices schedulæ miscean-
tur. conf. Dn. Struv. Exerc. 15. th. 18. ibiq; cit. Autores. De ludo
latrunculorum, quos Schacos vulgò vocant suspendere qui-
dem iudicium Wissemb. ad T. ff. de Aleat. n. 19. videtur; sed ita-
tim accuratiss. distinctione, omne dubium eximit, discrimè
adstruendo inter usum & abusum. Certum enim est ejusmo-
di lusum ingenia hominum prolicere & præparare veluti ne-
gotiis libratissimum ab utraq; parte iudicium exposcenti-
bus.

VI. Ex contrariis sponsonum hinc atque illinc qua-
dam iniecimus. Ita enim de captatione in verbis sponsonis
naturæ maxime reluctante supra vidimus. Tum quoque do-
lum irritare illam v. l. 36. de V. C. in honestam vero causam e-
am plane nullam facere notabamus. vid. l. 17. §. f. de præscr. verb.
Præter hæc, vim, metum, errorem vitare concertatione abs-
se patet. Illa enim consensum omninò desiderat, qui vero
errat haud consentit l. si per errorem. 15. de Jurisd. Sunt enim
consensus & error contraria, quæ non capit unum subje-
ctum. Sed hæc de Sponsonibus disseruisse suffi-
ciat.

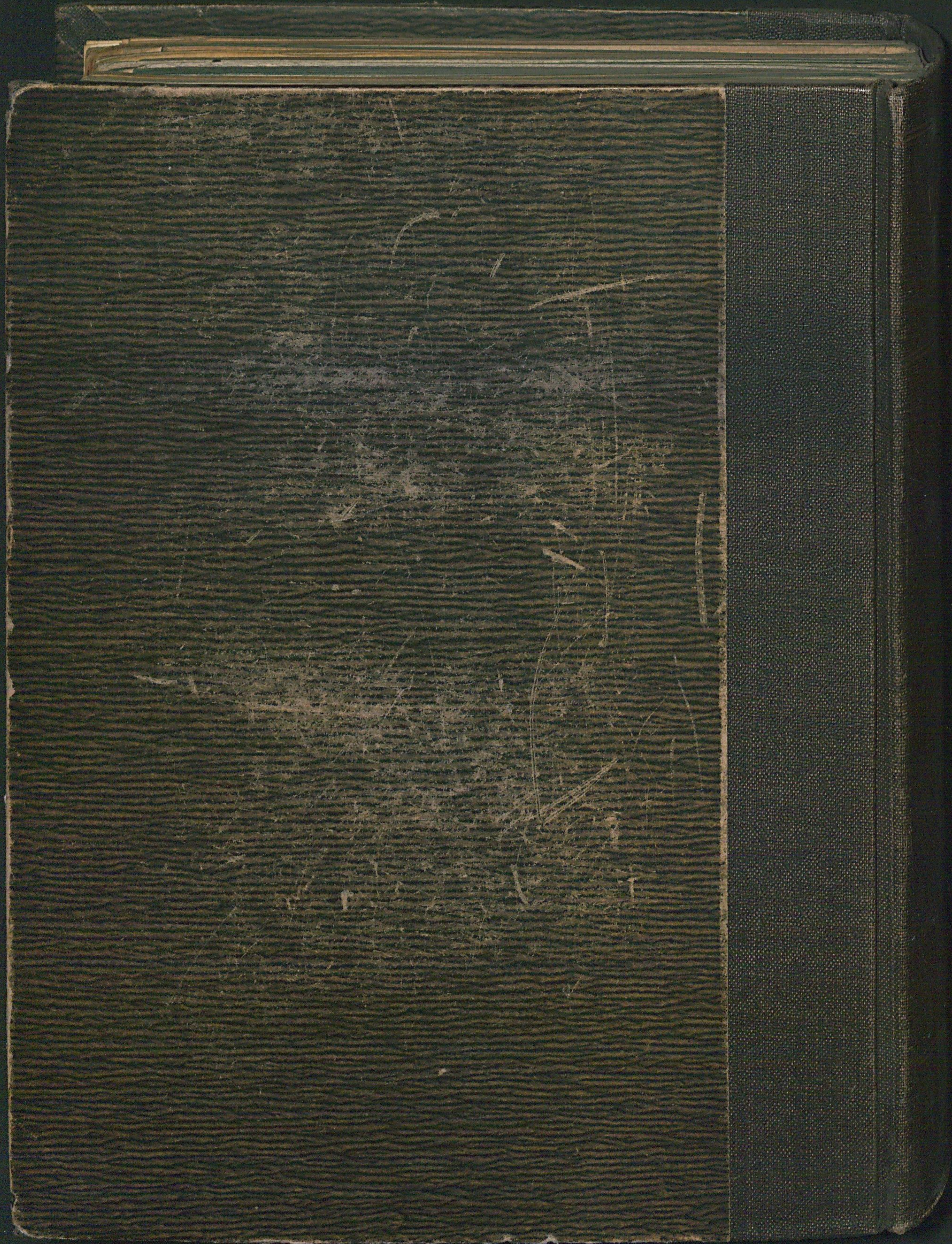
SOLI DEO GLORIA.

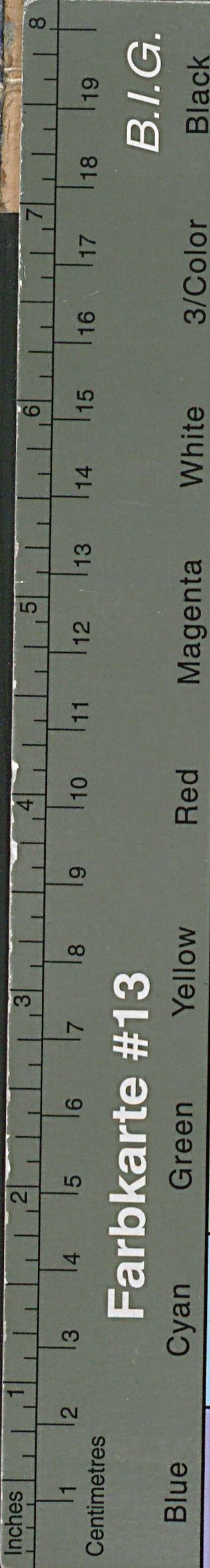

X2615925

VDA7

Farbkarte #13

B.I.G.

1668
10
26
14/27

N. J.
TIO JURIDICA
De
IONIBUS,
QUAM
FORUM WITTEBERG,
RDINIS
SENSU,
ÆSIDE
IMO atq; AMPLISSIMO
FREDO Strauß/
U. L.
P. P.
US Lenk/ Dresd.
n Auditorio JCorum
matutinis.

hannis Haken, M. DC, LXVIII.

52.

